



Гео Милев

Спомени за Емил Верхарн

В началото на преминалата всесветска война, през август 1914 г., аз бях в Лондон, дето имах извънредното щастие да се запозная с големия белгийски народен поет – Емил Верхарн. В онова време хиляди бежанци от Белгия бяха ненадейно изпълнили квартирите на Лондон, а така също и немалко бежанци от Париж – и аз бях изненадан донякъде, когато един ден срещнах в английския вестник „The Observer“ една поема с подписа на Верхарна, озаглавена „La Belgique Sanglante“, а на последната страница едно обявление за някакво събрание на белгийските бежанци, което щеше да се състои в Union Chapel и на което щеше да говори и Емил Верхарн. Дълбокото ми преклонение пред големия поет ме зовеше да ида на другия ден в Union Chapel, за да видя този, когото – през устрема на своите усилия – аз се осмелявах да смятам за свой учител в поезията, а делото му – за пример и идеал.

Когато влязох в широката високосводна катедрала, цяла изпълнена от хора, там из хилядите уста се разливаше тържествено и печално пее-не под религиозното бучене на органа. После почнаха речите на английски и най-сетне върху естрадата се появи ниската фигура на Верхарна. Той чете поемата „La Belgique Sanglante“ („Окръвавена Белгия“). Неговият глас тръпнеше в дълбок израз на всичкото съкрушение на неговото старо сърце и всичката негова пламенна любов към родината, която бе възпял в петте книги на „Toute la Flandre“. В тоя глас – в неговия звук и в неговия трепет – аз чувствах силния дух, който туптеше във всички книги – от „Червените факели“ до „Образите на живота“. Фигурата бе дребна, но лицето с необикновен израз. Впечатлението у мене бе неотразимо.

На другия ден аз написах писмо до редакцията на „Observer“, с което молах да ми се съобщи адресът на поета. Аз го получих: 18, Matheson Road, Kensigton. W. (Верхарн пребиваваше в дома на своя английски преводач Osman Edwards). Моят възторг ме заставяше да направя ревностно поклонничество при големия майстор.

Следобед. Отварят ми. Изпращам визитната си картичка. Чакам в drawing room'a. Изведнъж на прага застава прав, в една донякъде войнс-твена поза, в домашно облекло, строг и застрашителен Верхарн.

– Bonjour, monsieur – казва той.

Аз се покланям; извинявам се; представям се; сядаме. Изразявам му отначало с живи думи съчувствието си към нещастieto, което бе постигнало неговата родина. Говорим за Белгия, за България: моментът води разговора ни на национална тема. Аз му изтъквам много прилики между българския и фламандския народ, такъв, какъвто го е възпял той

с всичкия жар на душата си – „печалните равнини“ на Фландрия, които „заминават към север“ „под скръбта на томлението на небесата“, с техните „бедни хора“, „хора на полето“, „черни селяни“, които „пият дъжд, гълтат вятър“, „пушат мъгла“... и глухите полета на Тракия. Аз говоря почти с патос:

– Vous ktes plein d'ardeur!... (Вие сте цял пламенност) – извика Верхарн.

Това може би ни свързва.

Ние се видяхме още няколко пъти, преди да напусна Лондон (веднъж заедно с г-н Edwards). Ние говорихме за литература, за преводите на неговите поеми, които аз бях направил и които смятах да направя (мезкду тях и трагедията „Манастир“) – за които той щедро и доверено ми даде своята авторизация: говорихме за белгийците, за българите, за немците, за русите, за славяните, за Брюсов, за Демел, за войната, за мира, за всемирния мир – пламения блян на Верхарна, – за едно ведро и светло бъдеще – а този пацифистичен идеал гореше и у мене; той ни свързваше.

След като се върнах в България, ние продължихме нашите приятелски връзки. Тогава той живееше в Париж, St. Cloud, 5, rue Montretout. Нашата преписка бе винаги твърде сърдечна и с интерес един към друг. Четирите негови поеми, които издадох в началото на 1915 (№ 3 от „Лирични хвърчащи листове“), му доставиха, изглежда, известна радост. Част от едно негово писмо, в което той говореше за своите настроения в онова бурно време, бе напечатана от покойния Димчо Дебелянов във в. „Балканска трибуна“ (Няколко от запазените писма публикувам като приложение към тия спомени.)

По-късно Верхарн ми изпрати „un livre occasionnel sur la guerre en Belgique“ – книгата „Окръвавена Белгия“ („La Belgique Sanglante“), сборник от статии, публикувани тук и там. Можех да преведа нещо от нея на български; за жалост тя ми дойде твърде късно: България се вече намесваше във войната, на страната на ония, които „окръвавиха“ Белгия, и ние бяхме врагове с Верхарна – ние, които мечтаехме за всемирния мир... В такъв смисъл бе последното ми писмо до него от септември 1915 година.

Аз не зная дали той го е получил. На бойното поле аз узнах за неговия трагичен край на Руанската гара. Неговото велико сърце почива вече шест години под всеутешителната земя, но аз, с пламенността на своето благоговение – чувам как това сърце бие с могъщи удари и ни зове, всички нас, цялото човечество, към възбленуваните дни на едно друго

Спомени за Емил Верхарн

човечество, щастливо и блестящо – човечеството на мира, труда и творчеството.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Калина Григорова

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/11384>]